"VOOGONDERWYS (VOORLIGTING) : WAARDEBEPALING EN BESLAG DAARVAN IN 'N CHRISTELIKE SKOOLSTELSEL, MET BESONDERE VERWYSING NA DIE AFRIKAANSE PRIMêRE SKOOL IN TRANSVAAL"

d e u r

IZAK PETRUS SCHOLTZ, B.COM., M.ED., T.O.D.

PROEFSKRIF INGEDIEN

TER GEDEELTELIKE VOLDOENING AAN DIE VEREISTES

vir die graad

DOCTOR EDUCÁTIONIS

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR

CHRISTELIKE HOëR ONDERWYS,

Desember 1974.

PROMOTOR: PROF. DR. B.C. SCHUTTE

V O O R W O O R D

Aan die Here kom die lof en dank toe vir genade en bystand met die voltooiing van hierdie proefskrif. Sonder die Here is alles tevergeefs.

Vir die afgelope vier jaar was dit my voorreg om van tyd tot tyd met prof. dr. B.C. Schutte te kommunikeer. Ook met hierdie proefskrif het hy as my promotor „genadeloos" maar met liefde, insig, begrip, oorwoëndheid en erns leiding gegee. Sy raakvat en vasvat en sy humor en gevatheid het alles saam tot inspirasie en bemoediging gedien. Aan u geagte prof. Schutte, my opregte dank en waardering. Dit is 'n tydperk in my lewe wat lank onthou sal word.

Graag wil ek ook my hartgrondige en opregte dank teenoor die volgende uitspreek:

die Transvaalse Onderwysdepartement vir toestemming om die vraelys aan hoofde van Afrikaanse laerskole te stuur, asook vir 'n studielening;

die T.O.D.-biblioteekdiens vir hoogstaande hulp met boeke;

die R.G.N. vir 'n ad hoc-toekenning;

hoofde van Afrikaanse laerskole wat die vraelys voltooi en terugbesorg het;

mnr. H.P. Klopper vir die taalversorging van die proefskrif;

mevv. C.J. du Toit en M.C.J. Tait vir die tikwerk en mev. Marí Kirstein vir die organisasie en hulp met die afrolwerk.

Ten slotte sê ek aan my vrou baie dankie vir háár

daadwerklike hulp. Aan haar en ons kinders: baie dankie vir bemoediging, belangstelling en geduld. Sonder hulle morele onderskraging sou hierdie proefskrif waarskynlik nooit werklikheid geword het nie.

Hierdie proefskrif word opgedra aan die spits van die piramide. Dit word vertrou dat die Here self dit in die harte van mense mag lê om te besin en te lei - tot Sy eer en tot die welsyn van die volk waaraan ons behoort.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1	BLADSY
BEGRIPSBEPALING EN UITEENSETTING VAN DIE ONDERSOEK	1
I. INLEIDING	1
II. BEGRIPSBEPALING	2
A. OPVOEDING EN ONDERWYS	2
B. GEÏNDIVIDUALISEERDE OF GEDIFFERENSIEERDE ONDERWYS	3
C. VOOGONDERWYS EN DIE VOORLIGTINGSPROGRAM	5
III. DOEL VAN DIE ONDERSOEK	7
IV. METODE VAN ONDERSOEK	9
V. PROGRAM VIR DIE ONDERHAWIGE STUDIE	9

HOOFSTUK 2	
HISTORIESE EN PRINSIPIëLE PLASING VAN VOOGONDERWYS, EN DIE VOORLIGTINGSPROGRAM (INTEGRERING VAN DIE VOOG- EN VOORLIGTINGSTELSEL) SOOS DEUR DIE TRANSVAALSE ONDERWYSDEPARTEMENT VOORGESKRYF	14
I. A. HISTORIESE BEGRONDING VAN VOOGONDERWYS	14
B. PRINSIPIëLE BEGRONDING VAN VOOGONDERWYS	15
II. CHRONOLOGIESE VERLOOP VAN DEPARTEMENTELE KENNISGEWINGS TOT 1974	18
III. HANDLEIDING i.v.m. VOOGONDERWYS SOOS VAN TOEPASSING OP PRIMêRE ONDERWYS	20
IV. DIE VOORLIGTINGSPROGRAM	28
V. SAMEVATTING EN KOMMENTAAR	35

HOOFSTUK 3

HUIDIGE KULTURELE, POLITIEKE EN EKONOMIESE OPSET EN GESINDHEID EN DIE NOODSAAK VAN VOLKSOPVOEDING 40

I. INLEIDING 40

II. IS DIT ONS ERNS MET DIE OPVOEDING EN ONDERWYS ? 42

A. SOWJET EN DIE ONDERWYS 42

B. DIE R.S.A. EN DIE ONDERWYS 43

C. DIE SKOOL AS DIE VERDEDIGERS VAN DIE GEESTESGRENSE 45

III. DIE AGTERGROND WAARTEEN DIE VOOGONDERWYSER OPVOEDING EN ONDERWYS MOET GEE 47

A. GODSDIENSTIGE NOOD 47

1. Kommunisme en die Christelike godsdiens 47

2. Die nood van die mens 49

3. Johannesburg, 'n heidendom? 49

B. EGSKEIDINGS 50

C. PERMISSIWITEIT 52

D. PORNOGRAFIE EN VERVLAKKING 54

E. ONKUNDE OOR DWELMMIDDELS 56

F. VROEë SKOOLVERLATING EN IMMIGRANTE-KINDERS 59

1. Vroeë skoolverlating 59

2. Immigrante-kinders 61

G. DIE STADSAFRIKANER EN KULTUUR 63

H. DIE STAD EN DIE JEUG 65

I. DIE STAD EN DIE TOEKOMS VAN DIE AFRIKANER 68

J. DIE AFRIKANER, DIE EKONOMIE EN SY VOORT= BESTAAN 72

K. ONVERDRAAGSAAMHEID, BEVOOROORDEELDHEID EN ANDER RASSE 75

1. Swartes 75

2. Kleurlinge en Indiërs 77

L. DIE GEVAAR UIT DIE OOSTE 79

M. DIE AFRIKANER EN HANDELING 80

N. OPSOMMING 81

IV. DIE NOODSAAK VAN VOLKSOPVOEDING 81

A. INLEIDING 81

B. WAT IS VOLKSOPVOEDING? 84

C. WAAROM IS VOLKSOPVOEDING NODIG? 86

D. WAT OUERS IN VOLKSOPVOEDING NODIG HET 87

E. METODES VAN VOLKSOPVOEDING 89

1. Inleiding 89

2. Verskuiwing van die klem in die benadering van ouers 90

3. Basiese inhoud van opvoedkundige probleme 91

4. Vir watter ouers is volksopvoeding nodig? 92

5. Indirekte opvoeding van ouers 93

6. Meer direkte opvoeding van ouers 95

F. EVALUERING VAN OUER- OF VOLKSOPVOEDING 98

V. SLOT 99

HOOFSTUK 4

VOOGONDERWYS IN DIE CHRISTELIKE SKOOL EN HOE DIT DIE KIND EN DIE VOOGDE RAAK 102

I. INLEIDING 102

A. DIE CHRISTELIKE SKOOL 102

B. DIE CHRISTELIKE SKOOL EN NASIONALE DEUGDE 106

C. SLOTSOM OOR OPVOEDING EN ONDERWYS IN DIE CHRISTELIK-NASIONALE SKOOL 110

II. DIE SKOOL EN DIE EISE VAN DIE TYD 111

A. DIE ONDERWYSER EN VERANDERENDE OMSTANDIGHEDE 111

B. DIE VOLWASSENE, DIE KIND EN SKOOL IN DIE VERANDERENDE OMSTANDIGHEDE 112

C. DIE SKOOL AS 'N UNIEKE SOSIALE DIENS 113

D. DIE SKOOL EN DIE KULTUURONTWIKKELING VAN 'N VOLK 114

E. DIE OORDRA EN GEBRUIK VAN KENNIS 117

F. DIE "NUWE" SKOOL EN DIE KIND 120

G. BESONDERE PROBLEME VAN DIE KIND VAN ONS TYD 121

III. DIE HOOF EN DIE CHRISTELIKE SKOOL 122

A. DIE HOOF SE CHRISTELIKE LEWENSBESKOUING 122

B. DIE HOOF EN VOOG-(VOORLIGTING-) ONDERWYS 127

C. DIE HOOF, DIE OUERS EN DIE GEMEENSKAP 129

D. DIE HOOF EN SY PERSONEEL 131

E. DIE HOOF EN SY EIE ONTWIKKELING 132

F. DIE HOOF EN SY VERPLIGTINGE 132

IV. DIE VOOGONDERWYSER EN SY ROEPING 134

	A. DIE ONDERWYSER AS DENKER OOR DIE OPVOEDING	134
	B. ROEPINGSBEWUSTHEID VAN DIE ONDERWYSER	135
	C. DIE ONDERWYSER SE LEWENS- EN WêRELDBESKOUING	137
	D. VERSKILLENDE VERHOUDINGE VAN DIE ONDERWYSER	137
	1. Sy verhouding tot die hoof	138
	2. Sy verhouding tot kollegas	138
	3. Sy verhouding tot kinders	138
	4. Sy verhouding tot die ouers en die gemeenskap	139
V.	DIE TAAK VAN DIE VOOGONDERWYSER GESIEN TEEN DIE VERHOUDING KIND, HUIS EN SKOOL	141
	A. DIE GEMIS VAN DIE VADERFIGUUR	141
	B. DIE TAAK VAN DIE MOEDER	143
	C. FAKTORE WAT BYDRA TOT DIE "GOEIE" HUIS EN GESAG IN DIE GESIN	144
	D. DIE VRAAGSTUK VAN TUG OP SKOOL	146
	1. Orde en dissipline	140
	2. Dissipline en gesag by die ouerhuis	148
	3. Besinning oor die toepassing van straf	149
VI.	DIE TREFKRAG VAN DIE OMGEWING SE WAARDES EN HOE DIT DIE KIND, OUER EN ONDERWYSER RAAK	151
	A. INLEIDING	151
	B. HOUDINGS EN OORTUIGINGS VAN DIE INDIVIDU	153
	C. KINDERS UIT SWAK OMGEWINGS EN ARM HUISE	155
	D. OORSAKE VAN SKOLASTIESE VERTRAGING EN KINDERS MET LEERPROBLEME	157
VII.	VOOGONDERWYS: WAARNEMING VAN KINDERS	157
	A. DOELSTELLING IN JUNIOR PRIMêRE ONDERWYS EN IN DIE PRIMêRE SKOOL	158

1. Doelstelling in die junior primêre skool 158

2. Doelstelling in die primêre skool 158

B. DIE VOOGONDERWYSER EN SY KLAS 160

1. Fasette by waarneming van kinders 160

2. Algemene fasette by waarneming van kinders 163

3. Die kind in die groepsituasie 171

4. Waarde van die waarneming van kinders 176

5. Die kind en huiswerk 177

6. Die kind en beroepsgerigtheid 178

VIII. SLOTSOM 181

HOOFSTUK 5

OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS AS BELANGRIKE STUT IN VOOGONDERWYS

I. INLEIDING 183

II. WAT IS OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS? 186

III. WAAROM IS OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS NODIG? 187

A. SAMESPREKINGS SOVER DIT DIE KIND AANGAAN 187

B. SAMESPREKINGS UIT DIE OUER SE OOGPUNT GESIEN 188

C. SAMESPREKINGS VAN DIE ONDERWYSER SE KANT GESIEN 190

D. SAMESPREKINGS SOOS DEUR BEIDE OUER EN ONDERWYSER GESIEN 191

IV. DIE OUER SE VERHOUDING TEENOOR DIE SKOOL EN DIE OUER SE EISE 192

A. INLEIDING 192

B. DIE OUER SE VERANTWOORDELIKHEID 193

C. DIE EISE WAT DIE OUER AAN DIE SKOOL STEL 194

V. KOMMUNIKASIE TUSSEN OUERS EN ONDERWYSERS 196

A. OUERS SE BEGRIP VAN ONDERWYSERS 196

B. BENADERING VAN OUERS MET SAMESPREKINGS 196

C. FEITE OM TE KOMMUNIKEER 197

1. Dinge wat 'n onderwyser graag sal wil vertel 198

2. Dinge wat 'n onderwyser graag wil vra 199

3. Dinge wat terloops na vore kom 201

D. NONVERBALE KONVERSASIE 202

E. MONDELINGE KOMMUNIKASIE 203

1. Praat ouers se taal 203

2. Wees eenvoudig en konkreet 204

3. Praat doeltreffend 204

F. SOMMIGE "MOETS" EN "MOENIES" MET SAME=SPREKINGS 205

VI. GEVOELENS WAT ONDERLIGGEND IS AAN ALLE OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS 208

A. DIE KIND SE GEVOELENS 208

1. Hoe die kind oor homself voel 208

2. Hoe die kind oor sy ouers voel 208

3. Hoe die kind oor sy huis voel 209

4. Hoe die kind oor sy omgewing en gemeenskap waarin hy woon, voel 210

5. Hoe die kind oor ander kinders voel 210

B. DIE OUER SE GEVOELENS 212

1. Hoe ouers oor hul kind voel 212

2. Hoe ouers oor hulle huise voel 213

3. Hoe ouers oor hulleself voel 214

4. Hoe ouers oor die onderwyser voel 215

C. DIE ONDERWYSER SE GEVOELENS 216

1. Hoe die onderwyser oor kinders voel 216

2. Hoe die onderwyser oor ouers voel 218

3. Hoe die onderwyser oor huise voel 219

4. Hoe die onderwyser oor homself voel 219

5. Hoe die onderwyser oor die idee van onderhoude voer, voel 220

D. DIE HOOF SE GEVOELENS 221

1. Sy gevoelens oor kinders 221

2. Sy gevoelens oor ouers 222

3. Sy gevoelens oor die skool 223

4. Sy gevoelens oor ouer-onderwyser=onderhoude 223

VII. SOORTE SAMESPREKINGS EN DIE BEPLANNING DAARVAN 224

A. VERSKILLENDE SOORTE ONDERHOUDE 225

1. Samesprekings wat toevallig is 225

2. Telefoniese konferensie 225

3. Die huiskonferensie of huisbesoek 225

4. Die kind-ouer-konferensie 226

5. Die kind-onderwyser-konferensie 226

6. Beplande konferensies by die skool en huis 227

B. OMSTANDIGHEDE WAT ONDERHOUDE NOODSAAKLIK MAAK 227

1. Onderhoude wat deur onderwysers begin is 227

2. Onderhoude wat deur ouers aangevra is 228

C. DIE PLEK VAN DIE ONDERHOUD 228

D. TYE VIR SAMESPREKINGS 230

E. DIE GETAL [illegible], DIE TYDSDUUR EN WIE DIT SAL INISIEER 232

F. VOORBEREIDING, BEPLANNING EN VERLOOP VAN ONDERHOUDE 234

1. Vir onderwysers 234

2. Voorbereiding vir 'n spesifieke onderhoud 234

3. Die voer van die onderhoud 239

G. KONFERENSIES WAT SPESIFIEK OOR VORDERINGS=VERSLAE GAAN 245

H. KONFERENSIES MET VERSKILLENDE OUERS 248

1. Konferensies met ouers van voorskoolse kinders 248

2. Konferensies met ouers oor leesprobleme 251

3. Konferensies met ouers van begaafde kinders 252

4. Konferensies met ouers van vertraagde kinders en van stadige leerders 254

5. Konferensies i.v.m. beroepsvoorligting aan ouers en kinders 256

I. AFSPRAKE MAAK EN REKORDS HOU VAN SAMESPRE=KINGS

1. Inleiding 257

2. Uitnodiging aan ouers 258

3. Rekords oor samesprekings 258

4. Voorkoms van 'n konferensiekaart 261

5. Ouers se reaksies ná die eerste samesprekings 264

VIII. SLOTOPMERKINGS 265

HOOFSTUK 6

VOOG-(VOORLIGTING-) ONDERWYS SOOS DIT IN DIE AFRIKAANSE LAERSKOOL IN TRANSVAAL TOEGEPAS WORD 266

I. DIE VRAELYS 266

A. DIE DOEL MET DIE VRAELYS 266

B. ORGANISASIE MET DIE VRAELYS 267

C. DUUR VAN DIE ONDERSOEK EN VRAELYSTE ONTVANG 267

D. DIE VERKREë MONSTER 269

E. ENKELE VERONDERSTELLINGS 269

F. TEKORTKOMINGE IN DIE ONDERSOEK 270

II. GRADERING VAN SKOLE 270

A. DIE VERSKILLENDE GRADE PRIMêRE SKOLE 270

B. AFLEIDINGS 271

III. KWALIFIKASIES VAN HOOFDE 271

A. PROFESSIONELE KWALIFIKASIES 271

B. AKADEMIESE KWALIFIKASIES 273

IV. ANTWOORDE i.v.m. VOOGONDERWYS 276

A. VRAAG 1 277

B. VRAAG 2 278

C. VRAAG 3 279

D. VRAAG 4 280

E. VRAAG 5 283

F. VRAAG 6 285

G. VRAAG 7 286

H. VRAAG 8 289

I. VRAAG 9 290

J. VRAAG 10 290

K. VRAAG 11 292

L. VRAAG 12 293

M. VRAAG 13 294

N. VRAAG 14 296

O. VRAAG 15 298
P. VRAAG 16 299
Q. VRAAG 17 301
R. VRAAG 18 302
S. SLOTSOM 313

V. BEVINDINGS EN AANBEVELINGS 314

VI. OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS OOR VORDERINGS=VERSLAE SOOS DIT IN 'N VOORSTEDELIKE LAERSKOOL IN TRANSVAAL TOEGEPAS IS 317
A. INLEIDING 317
B. DOEL VAN DIE PROEFNEMING 318
C. BESTAANDE OMSTANDIGHEDE EN VOORBEREIDENDE STAPPE 318
D. DIE VERLOOP VAN DIE PROEFNEMING 320
E. RESULTATE 322
F. AANBEVELINGS 328

VII. GROEPSKONFERENSIES MET OUERS 329
A. INLEIDING 329
B. WENKE VIR DOELTREFFENDE GROEPBYEENKOMSTE 330
C. SLOTGEDAGTES OOR OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS, INDIVIDUEEL EN GROEPE 332

VIII. DIE ONDERWYSERSWERKWINKEL 333

IX. BUITEMUURSE BEDRYWIGHEDE IN DIE VOORLIGTINGS=PROGRAM 334

X. 'N MOONTLIKE VOOGVORM VIR INGEBRUIKNAME DEUR LAERSKOLE 340
A. INLEIDING 340
B. DIE VOOGSTAAT 342
C. SLOT 349

HOOFSTUK 7

ONDERWYSERSOPLEIDING EN ANDER SAKE EN HOE DIT VOOGONDERWYS IN DIE CHRISTELIKE SKOOL RAAK 350

I. INLEIDING 350

II. DOEL VAN ONDERWYSERSOPLEIDING IN TRANSVAAL 351

A. FUNKSIONELE DOELSTELLING 351

B. OPVOEDKUNDIGE DOELSTELLING 352

C. PROFESSIONELE DOELSTELLING 353

III. DIE ONDERWYSER VAN VANDAG 354

IV. DIE ONDERWYSER EN SY OPLEIDING 355

A. KEURING VAN ONDERWYSERS 355

B. OPLEIDING 356

1. Neutrale opvoeding en onderwys 356

2. Evaluering van studente 359

V. EVALUERING VAN ONDERWYSERS, EN INSPEKSIES, ENS. 360

A. EVALUERING VAN ONDERWYSERS 360

B. EVALUERING DEUR EN VAN HOOFDE 361

C. INSPEKSIES 362

D. KURSUSSE 363

E. UNIVERSITEITE EN ONDERWYSERSKOLLEGES 363

F. BEREDDERING VAN DIE POSISIE 364

1. Deur die owerheid 364

2. Deur rektore van kolleges en universiteite en hoofde van skole 365

3. Deur ouer-onderwysersliggame 365

VI. DAMES IN DIE ONDERWYS 367

VII. DIE TEKORT AAN MANS IN DIE ONDERWYS 369

A. INLEIDING 369

B. OORSAKE VIR DIE TEKORT 370

1. Die gemeenskap 370

2. Die beeld van die onderwyser en sy beroep 371

3. Die aard van onderwysersopleiding 372

4. Ouderdomsgaping en gebrek aan kommunikasie 373

5. Jeugbeskouing van opvoeding en onderwys 374

6. Die finansiële aspek 374

7. Slotsom 375

VIII. ONDERWYSERS EN HULLE KWALIFIKASIES 375

A. ONDERWYSERS SE KWALIFIKASIES IN DIE V.S.A. 375

B. KWALIFIKASIES EN STATUS VAN DIE ONDERWYSER IN TRANSVAAL 371

C. DIENSDOENDE ONDERWYSERS EN HULLE KWALIFI= KASIES 377

D. VERTOË VIR DIE INSTELLING VAN 'N "DIPLOMA IN OPVOEDKUNDE" 379

IX. OPSOMMING EN SLOT 381

HOOFSTUK 8

SAMEVATTING

I.	OPSOMMING VAN DIE INHOUD VAN DIE ONDERSOEK	383
II.	BEVINDINGS EN AANBEVELINGS	395
III.	SAKE WAT OP VERDERE NAVORSING WAG	401
SUMMARY		403

BYLAES

A1	VRAELYS OOR VOOGONDERWYS (VOORLIGTINGSPROGRAM) IN DIE PRIMêRE SKOOL IN TRANSVAAL	416
A2	DIE BEGELEIDENDE BRIEF	420
A3	ONDERSTEUNENDE BRIEF VAN PROF. DR. B.C. SCHUTTE	421
A4	WAARNEMINGS- EN VORDERINGSVERSLAG	422
B1	VORDERINGSVERSLAG	425
B2	OUER-ONDERWYSERKONFERENSIE-VERSLAGSTAAT	427
B3	VAKONDERWYSER-VERSLAGSTAAT	428
B4	NUUSBRIEF NR. 13/1973	429
B5	OMSENDBRIEF VAN 1 JULIE 1973 AAN OUERS	436
B6	VRAELYS AAN OUERS	437
B7	EVALUERINGSTAAT VIR OUER-ONDERWYSERKONFERENSIES	439
BRONNELYS		440

LYS VAN TABELLE

		BLADSY
1.	PERSENTASIE BRUIKBARE VRAELYSTE TERUG ONTVANG	268
2.	VERKREË MONSTER	269
3.	DIE VERSKILLENDE GRADE IN PRIMêRE SKOLE	270
4.	KLASSIFISERING VAN PROFESSIONELE KWALIFIKASIES VAN HOOFDE	272
5.	AKADEMIESE KWALIFIKASIES	273
6.	KAN DIE VOOGSTELSEL IN LAERSKOLE TOEGEPAS WORD?	277
7.	IS VOOG- (VOORLIGTING-)ONDERWYS NOODSAAKLIK?	278
8.	MOET ONDERWYSERS KINDERS SE HUISLIKE AGTERGROND LEER KEN?	279
9.	WYSE WAAROP INLIGTING VERKRY IS	281
10.	HOOFDE WAT VIR 'N VOOGPERIODE OP ROOSTERS VOORSIENING MAAK	284
11.	WORD VOOGSTATE VIR ELKE KIND AANGEHOU?	287
12.	IS OUER-ONDERWYSERSAMESPREKINGS BELANGRIK?	289
13.	VORMS WAT SAMESPREKINGS BY SKOLE AANNEEM	290
14.	HOOFDE SE HOUDING T.O.V. INDIVIDUELE SAMESPREKINGS GEDURENDE SKOOLURE	294